

Kronologija projekta TEŠ 6

Vlada Slovenije je bila decembra 2006 seznanjena s ceno glavne tehnološke opreme v vrednosti 600 milijonov evrov; v septembru 2007 se je cena za opremo dvignila na 954 milijonov evrov, da bi dosegla junija 2008 za dobavo opreme že 1,343 milijonov evrov za dobavo opreme. Po tej ceni je bila podpisana pogodba s francoskim dobaviteljem Alstom junija 2008. Decembra 2009 pa je bil sklenjen aneks k pogodbi za dobavo opreme za 1.103 milijonov evrov. Gradnja objekta TEŠ 5 se je začela v decembru 2009.

Prvi negativni odmevi se pojavijo v javnosti že 19. decembra 2009 (ekonomist Jože P. Damijan »Smrđi do neba – Ekološka bomba iz Šoštanjaja«), češ da gre »za obupno slab energetske projekt, ki je nujno potreben tako kritične presoje stroke kot tudi finančne in protikorupcijske komisije«. Damijan opozarja tudi na dejstvo, »da sta dva glavna protagonist naložbe v TEŠ 6 aktualna vladna ministra Franci Križanič in Matej Lahovnik« in zahteva dodatne (prave) podatke za javnost in nadaljnjo javno diskusijo o prihodnji usodi projekta.

Nekdanji gospodarski minister Andrej Vizjak je (30.01.2010) polemichen (v dialogu z direktorjem TEŠ 6 Urošem Rotnikom), »da bi bilo bolje za razmeroma nizke stroške posodobiti peti blok, ki bi imel skupaj s plinskima enotama 429 megavatov moči, kot graditi drag nov šesti blok«.

»Rekordna naložba, vredna 1,1 milijarde se že izvaja, čeprav še ni jasno, kako bo projekt financiran,« poročajo Finance (04.02.2010). Predsednik Holdinga slovenskih elektrarn (HSE) Borut Meh precej nedoločeno in pogojno govori o finančni konstrukciji: »300 milijonov evrov pomenijo lastni viri HSE, sto milijonov evrov bo priskrbel TEŠ, 550 milijonov pomenijo posojila Evropske investicijske banke (EIB) in 200 milijonov evrov pa naj bi priskrbel Evropska banka za obnovo in razvoj (EBRD).

Predsednik vlade Borut Pahor je bil 16.03.2010 opozorjen s pismom skupine (Kovačič, Bavdaž, Petrač) o nesprejemljivem nadaljevanju projekta - vsaj do jeseni tega leta, kot je že Pahor obljubil (po drugi seji vladnega strateškega sveta za energetiko).

Vlada se ni odločila, da zaustavi nadaljevanje del, vodstvo TEŠ pa je pospešeno gradilo in povečevalo potencialno škodo zaustavitve projekta - s politiko izvršenih dejstev.

Javnost je bila 19.04.2010 opozorjena (članek V. Šoukala »TEŠ 6 kot del proti- izhodne strategije«), da je TEŠ 6 slaba rešitev za prevzete obveznosti za znižanje emisij toplogrednih plinov Slovenije in za uresničenje sprejetih namer v vladni »Slovenski izhodni strategiji« (februar 2010). Če bo postal nizek »ogljčni odtis« zakonska norma, ga bo zaradi delovanja TEŠ v Sloveniji izjemno težko zagotoviti

Povzemam stališče okoljskega aktivista Georga Monbiota, »da se je do sedaj motil o najslabšem načinu pridobivanja elektrike, in ugotovil, da to ni premog, ampak lignit, po možnosti še nadpovprečno radioaktiven in z veliko vsebnostjo žvepla«. Izvršni direktor Greenpeace poziva v odprtem pismu slovenskemu predsedniku Borutu Pahorju, »naj preneha podpirati fosilna goriva«.

Komisija za preprečevanje korupcije (KPK) je ministru Francu Križaniču v načelnem mnenju priporočila, naj se v prihodnje izloči iz odločanja o projektu šestega bloka, ker je bil pred ministrovanjem direktor in solastnik Ekonomskega inštituta pravne fakultete, ki je junija 2006 izdelal ugodno študijo o ekonomski primernosti naložbe v šesti blok.

Delo poroča (25.05 2010), da je blok šest dokončno dobil podporo Pahorjeve vlade. Minister Lahovnik pripravlja uradno pismo vlade o naložbi; jutri bo vlada že verjetno odločala o poroštvu za posojilo 440 milijonov evrov (EIB). Na pogovorih v Šoštanju (Pahor, Lahovnik in Žarnič) so bil vladni predstavniki očitno zadovoljni z odgovori HSE (Meh) in TEŠ (Rotnik).

Vlada je 16.06.2010 potrdila s pismom o podpori za odobritev dolgoročnega posojila EBRD za 200 milijonov evrov. Poudarjena je bila predvsem vloga ministra Lahovnika (v nasprotju z ministrom Golobičem), ki je bil vnet zagovornik gradnje šestega bloka in šaleškega lobija.

Nekaj dni zatem je (julija 2010) Lahovnik, ki je svojo vlogo pri TEŠ 6 odigral do konca, odstopil z mesta gospodarskega ministra. Ministrsko mesto je - po nepričakovanem Lahovnikovem odstopu - prevzela Darja Radić.

Evropska banka - EBRD je 21.07.2010 odobrila 200 milijonov evrov posojila za projekt, ki je trenutno ocenjen na »okoli 1,2 milijarde evrov«. Posojilo je bilo končno podpisano 12.01.2011. Evropska investicijska banka pa je 16.02.2011 sprostila še 110 milijonov evrov (od celokupnih 550 milijonih evrov) za TEŠ 6.

Skupina (Spomenka Hribar, Anton Komat, Vili Kovačič in Mihael G. Tomšič) je od vlade (23.06. 2010) z memorandumom zahtevala »spremembo energetske politike, ki bo okoljsko in ekonomsko dolgoročno zdržna, ne pa klasično kurjenje premoga v šestem bloku Termoelektrarne Šoštanj in ustavev projekta TEŠ 6«.

Minister Franc Križanič je (v Velenju 20. avgusta 2010) izjavil, da namerava vlada »kasneje« reševati težave glede poroštva (za kar je potrebno soglasje parlamenta) za mednarodno pogodbo za 440 milijonov evrov posojila. »To pomeni, da vlada namerno rine v položaj, v katerem bo potem – v drugi fazi projekta – sama sebe razglasila za ujetnico razmer, ki jih bo sama povzročila,« piše ekonomist Vili Kovačič (»Obvod parlamenta« 11.09.2010). »Gre za prvovrstni nateg – perfiden načrt prestavitve odločanja o poroštvu v drugo fazo projekta, ko bo poroštvo pod težo na stotine zapravljenih milijonov zlahka izsiliti.«

Ministrica Darja Radić je na seji vlade (01.10.2010) predlagala razrešitev nadzornika HSE in izrazila nezadovoljstvo z upravo HSE (Borut Meh) in TEŠ 6 (Uroš Rotnik). Rotnik je bil nato odstavljen 11.11.2010 z mesta direktorja TEŠ 6, na njegovo mesto je bil imenovan Simon Tot: kasneje je bil razrešen tudi Borut Meh (HSE) in na njegovo mesto imenovan Matjaž Janežič. V stranki SD (S. Meh in B. Kontič) zato razmišljajo o interpelaciji zoper ministrico Radićevo. Očitno je energetika znova zanetila spor v vladni koaliciji. Zato je ministrica Radićeva ponudila svoj odstop (02.03.2011). Vlada je očitno v precepu, kaj storiti?

Kot ocvirek naj navedem še izjavo odstavljenega U. Rotnika, ki je v slovensko TV kamero ob razrešitvi povedal, »da so provizije dobili tisti, ki so ga odstavili«.(!?)

Tudi nova vlada (pod vodstvom Janeza Janše) je dala 23.02.2012 pozitivno mnenje na zakon za državno poroštvo za posojilo EIB ob predpostavki »uveljavitve ustrezne odgovornosti za tiste, ki so v preteklosti projekt TEŠ 6 vodili negospodarno, netransparentno, neracionalno in s premajhno skrbnostjo«. Končno odločitev o državnem poroštvu pa je imel državni zbor.

Državni zbor je zakon o državnem poroštvu (z minimalno potrebno večino) sprejel julija 2012. Zakon o ratifikaciji poroštvne pogodbe je začel veljati 30. decembra 2012. TEŠ je dobil 440 milijonov evrov posojila EIB, poroča Delo 15.03 2013. »S črpanjem posojila je dokončno sklenjena finančna konstrukcija projekta in s tem so zagotovljeni pogoji za njegovo uspešno nadaljevanje in dokončanje,« so zapisali v TEŠ-u.

Zgodba o višini cene projekta pa se nadaljuje. Zdaj se je zaenkrat ustavila pri 1,43 milijarde evrov. »Razlogi za to so aneksi k pogodbi z Alstomom, zavajanje pri zadnjih investicijskih programih, svoj kos pogače pa je hotela politika,« poroča Delo 20.05.2013.

Novinar Dela Aljaž Pengov Bitenc je v članku (»Aktivno gledanje vstran«) z dne 8.12.2013 komentiral izjavo predsednika Računskega sodišča Tomaža Vesela, ki je dejal, »da bi bilo računsko sodišče pri reviziji tega projekta neučinkovito«. To izjavo je potrebno razumeti v luči odstopa Komisije proti korupciji (KPK), ki je kot enega glavnih razlogov za odstop navedlo nesodelovanje politike pri razreševanju problema TEŠ 6, s katerim se je KPK »širše ukvarjala, mimo zgolj kazensko – pravnih vidikov«. Član KPK Rok Praprotnik je celo pojasnil, »da v Sloveniji ni ustanove, ki bi takšen primer kot je TEŠ 6, lahko celovito preverila«.

Računsko sodišče je februarja 2014 le sklenilo, »da bo uvedlo revizijo smotrnosti poslovanja Slovenske odškodninske družbe (SOD) in HSE v zvezi z investicijo TEŠ 6«. Računsko sodišče je predlogu zaključnega računa državnega proračuna za leto 2013 izreklo v juliju 2014 »mnenje s pridržki«, kjer je med drugim ugotovilo, da pri izdaji poročila za 440 milijonsko posojilo EIB ni izpolnjen pogoj potrebnih sredstev za pokritje poročila.

»Odgovorni vladi se TEŠ 6 ne bi zgodil« je naslov članka v Delu z dne 27.01.2014. Novi generalni direktor HSE Blaž Košorok je izjavil, »da so poslovodstva Teša in HSE zavedla vse vlade doslej..., danes se pa politiki medsebojno obtožujejo, kdo je za projekt TEŠ 6 bolj kriv«.

Cena premoga je bila eden od najbolj bistvenih elementov ekonomsko uspešnega TEŠ 6. S strani odgovornih (n.pr. vodja projekta Uroš Rotnik, direktor premogovnika Velenje Milan Medved itd.) je bila zajamčena cena premoga 2,25 evra na gigadžul. Rudnik Velenje seveda ni mogel zdržati takšne nizke cene. To je potrdila tudi stavka rudarjev, ki je izsilila za petino višjo ceno premoga: do konca 2014 2,95 evra za gigadžul, v letu 2014 celo 3,25 evra za gigadžul. Nova višja cena premoga v celoti zamaje ekonomsko uspešnost projekta - posledično pa bo zvišala ceno elektrike za potrošnike.

Namesto sklepa

Dolgoletni nasprotnik gradnje TEŠ 6 ekonomist Vili Kovačič je 12.07.2014 v Pismih bralcev (»Vroči kostanj in bumerang slovenske energetike«) med drugim takole komentiral dogajanja okoli šaleško – velenjskega projekta:

»TEŠ 6 ni samo vprašanje ekonomije, okolja in energije, ampak še bolj problem ne delovanja demokracije in pravne države. Zato problem TEŠ 6 - enako kakor vladi in opoziciji, naslavljam tudi novim strankam in prihajajočim obrazom.« »TEŠ 6 ni končana zgodba, očitno bo to šele, ko se bo ustavil sam, kajti politiki se ga bojijo ustaviti. Zdaj se nam vsem vrača kot bumerang. Postal je izven zakonsko dete slovenske tranzicije in grdi raček vrhunsko domišljave uradne energetske stroke...«

»Prava moč se začneja tam, kjer se začneja (državna) skrivnost,« pravi filozofinja Hannah Arendt. »Skrivnostno - čudna dogajanja« iz te kronologije zahtevajo dosledno celovito revizijo projekta ustreznih državnih institucij in kaznovanje odgovornih krivcev (tudi odvzem morebitnih premoženjskih koristi) za žalostno podobo in rezultate projekta TEŠ 6.

Vito Šoukal, SINTEZA-KCD, (18.09.2014)